

greu de sensuri) actorul Mircea Birlea oferă imaginea unei autorități rigide, schematice, structurată pe automatisme, în care reacțiile nu sînt decît reflexe ale unor legi mecanic învățate pe de rost. Urmează, în aceeași ordine, figura „savantului”, vinător de zestre și titluri, parvenind printr-o sistematică practicare a necinstei. Rolul a fost încredințat lui Constantin Stănescu, care dovedește vădite calități în manevrarea efectelor comicului gros, de cire, și în îmbinarea lor organică cu momentele de comic subtil. S-a impus prin prezență și participare intensă, cu o pondere reală în economia spectacolului și actorul Mircea Hîndoreanu, într-un rol dificil și de

întindere; el a conturat în acest rol, cu inteligență și o bună știință a dozării, un om de nimic, care nu se poate realiza decît în escrocherie și prin escrocherie, decît în fals și prin fals. Emilia Porojan în Ana — fată în casă — proiecție a spiritului malefic din piesă, personaj — propriu-zis fără acțiune, ci mai de grabă de sugesție, e menit să centreze acțiunea spre o unică concluzie: că însuși dracul sfîrșește prin a-și face, dezarmat, cruce, în fața unei lumi al cărei caracter întrece proppria lui făptură diavolească.

Irina Toma Constantinescu

Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara UN JUBILEU

Intr-o atmosferă festivă, colectivul Teatrului Maghiar de Stat din Timișoara și-a sărbătorit, la mijlocul lunii mai, douăzeci de ani de activitate. Într-o accepție mai largă, actuala generație de actori maghiari din localitate a omagiat, acum, două decenii de la împlinirea unui deziderat mai vechi al înaintașilor, care, încă de la mijlocul veacului trecut, își doreau un teatru permanent aici.

Timișoara a cunoscut o efervescentă artistică timpurie, activitatea unor trupe diletante de limbă germană și maghiară fiind direct stimulată de influența vieții teatrale budapestane și vieneze. Un prim spectacol profesionist se joacă în 1828, dar înacă dinainte, și, mai ales, după aceea, în activitatea acestor trupe, diletante sau profesioniste, se remarcă lupta pentru promovarea unui repertoriu de valoare (în condițiile în care erau interzise de către autorități reprezentării cu *Tartuffe* sau *Faust*), eforturile pentru crearea și formarea unui public alcătuit nu numai din reprezentanții minorității respective, demersurile întreprinse pentru instituționalizarea activității la care ne referim.

Abia în 1953, grație politicii culturale promovate de regimul democrat sub conducerea P.C.R., acest vis al înaintașilor s-a putut împlini, încununînd o nobilă năzuință a oamenilor de artă timișoreni. Istoria celor două decenii e scurtă dar bogată în înfăptuiri. S-au

reprezentat aici 155 de premiere, 59 dintre ele cu piese originale, din care 10 în premieră absolută. Înființat ca o secție a Teatrului de Stat, colectivul activează pînă în 1958 sub o conducere comună cu secția germană, din acel an devenind autonom. Celor două secții li se pune la dispoziție o sală, în incinta clădirii care adăpostește sala de teatru liric și dramatic român. Jucînd alternativ cu trupa teatrului german, teatrul maghiar prezintă aici 18 spectacole pe lună.

Iată cîteva momente relevabile din trecutul său. În 1953, primul spectacol, cu *Mașenka* de Afinogenov, atinge impresionanta cifră de 95 de reprezentații. Sub conducerea regizorului Ioan Taub, participînd, la decada tinerilor interpreți din 1957, cu *Montserrat* de E. Robles, se obțin următorii lauri: premiul întii pentru interpretarea rolului titular de către Sinka Károly, premiul doi pentru regie. Premiul trei pentru evoluția actorului Szabó Lajos. Urmează cîteva proiecte ambițioase și palmaresul colectivului se îmbogățește cu titluri ca: *Citadela sfărîmată* și *Steaua fără nume*, *Act venețian*, *Gaițele* și *Titanic Vals*, *Micii burghezi* și *Azilul de noapte*, *Insula de Gelu Naum* și *Lovitura* de Sergiu Fărcășan. *Omul în robă*, *Ingrijitorul* și *Richard II*. În 1971, spectacolul cu piesa *Fidelitate* de Hajdú Gyöző, prezentat în cinstea semicentenarului P.C.R., este distins cu premiul trei pentru

Sinka Károly și Kiss Erzsébet în „Fluierașul fermecat” de Csavossy György

regie, în cadrul Zilelor dramaturgiei originale.

Și iată citeva chestiuni relevabile din prezentul său, puse în lumină la masa rotundă organizată cu prilejul acestui moment festiv. Se zice că în urmă cu zece ani s-a pus problema profilării pe genuri a teatrelor de limbă maghiară din țară. Acțiunea n-a dat rezultate. Foarte bine! Dar citeva voci au cerut aici definirea unei preponderențe de gen a repertoriului și s-au dat și sugestii: farse populare, spectacole de bilci. E necesar? Credem că *multilateralitatea* care a orientat până acum programul teatrului, rămâne drumul cel mai potrivit și înțelept. Cine e spectatorul care să poată alege, pe hartă, între o trupă de operetă de la Oradea, de pildă, una de dramă și tragedie de la Tîrgu Mureș, una de estradă de la Satu-Mare și una de farse și vodeviluri de la Timișoara? Specialitatea și îngustarea preocupărilor de gen nu-și au rostul. Dar problema spectatorilor rămîne deschisă. Și aici, ca și în alte teatre din provincie, spectacolele de prestigiu sînt mai greu de îmbrățișat de marele public, înclinat încă a gusta cu deosebire teatrul de divertisment pur. Ce e de făcut? Desigur, o organizare mai bună a legăturilor teatrului cu spectatorii, deficiențele celei actuale reieșind și cu prilejul actualei dezbateri la masa rotundă, pe tema „Teatrul și publicul”, la care, după cum a remarcat cineva, au lipsit tocmai... reprezentanți ai publicului. Într-adevăr, dezbaterea a avut un caracter prea restrîns, n-au putut fi auzite părerile prietenilor de permanentă ai teatru-

lui — muncitori, tehnicieni, studenți, de origine maghiară sau cunoscători ai limbii maghiare din localitate. De la stabilirea unei apropieri mai mari și mai statornice cu aceștia ar trebui, așadar, să fie începută în oraș organizarea vieții artistice a colectivului, acum cam izolată și cu un ecou destul de slab.

Trecem peste alte probleme „de ordine interioră” amintite cu același prilej, ca și peste o seamă de amănunte privind revendicări de titluri, de ajutoi. Vrem, în schimb, să atragem atenția asupra unor probleme atinse doar în treacăt în dezbateri, anume problema desăvîrșirii profesionale a colectivului. Directorul său, Sinka Károly, spunea că e un colectiv tînar, fără experiență. Da — dar e un colectiv cu trecut, dovadă și acest frumos jubileu. Nu se mai poate invoca lipsa de experiență; această experiență există — ea s-ar cuveni însă bine cumpănită, așa fel încît în scurt timp acestui mînunchi inimos de slujitori ai Thaliei să-i fie străine orice urme de diletantism și orice ispite manieriste în interpretare. Se cere din partea actorilor un efort intensiv pentru a ajunge stăpîni pe un registru variat, apt de încercări dintre cele mai pretențioase. Se simte în această privință și nevoia unui animator-pedagog (un Ioan Taub, statornic, prezent și activ) care să pună colectivul în fața unor solicitări de natură să confere artei lui interpretative profunzime și maturizare.

Zilele jubileului au avut în program trei reprezentatii: o comedie satirică — *Paraziții*, aparținînd unui clasic maghiar, Csiky Gergely (aceeași care a marcat și începutul activității permanente, acum 20 de ani), ipostaza melancolică cehoviană *Ivanov** și o premieră pe țară — *Fluierașul fermecat*, semnată de un pasionat contemporan, Csavossy György, inginer agronom dintr-o localitate de lingă Aiud. Autorul, aflat la cea de a treia piesă jucată, un liric, stăpîn pe știința de a construi situații dramatice, se inspiră, acum dintr-o legendă germană. El își plasează acțiunea într-un ev îndepărtat și pledează pentru nobila îndatorire a artistului de a face totul pentru binele semenilor săi, chiar cu prețul sacrificiului de sine.

Lucrat cam în genul dramelor populare solificate la dezbateri, spectacolul nu are ambiția marilor proporții, ba uneori e stînjinit în mișcare și lipsit de tensiune. Inegal încheiat de Cseresnyes Gyula, în decoruri foarte bine, modern concepute de Virgil Miloia, el nu stînjinește însă jocul lui Sinka Károly, plin de farmec și dezinvoltură în rolul artistului-cîntăreț. Nici jocul actriței Kiss Erzsébet, care i-a fost o parteneră de ample posibilități dramatice.

C. Paraschivescu

* v. cronica, în acest număr.